

Vergaderjaar 2022–2023

35 123

Machtiging tot oprichting van de Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling Invest-NL (Machtigingswet oprichting Invest-NL)

Nr. 41

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juli 2023

Hierbij bied ik uw Kamer de voortgangsrapportage 2022 aan waarin Invest-NL rapporteert over de voortgang die is gerealiseerd op haar taken en doelstellingen.

De voortgangsrapportage vloeit voort uit de aanvullende overeenkomst die tussen de Staat en Invest-NL is afgesloten. Hierin is afgesproken dat Invest-NL na afloop van elk boekjaar een voortgangsrapportage opstelt die inzicht biedt in de mate waarin de activiteiten vallen binnen de afgesproken doeleinden en investeringsdomeinen, en voldoen aan de beoogde resultaten. Tijdens de wetsbehandeling van de machtigingswet voor de oprichting van Invest-NL is toegezegd dat uw Kamer deze jaarlijks ontvangt.

Invest-NL heeft bij de oprichting als doel meegekregen om, indien de markt hierin onvoldoende voorziet, bij te dragen aan het financieren en realiseren van maatschappelijke transitieopgaven door het aanbieden van toegang tot ondernemingsfinanciering. Binnen de kaders van de wet en de aanvullende overeenkomst heeft Invest-NL haar eigen strategie geformuleerd waarbij vanaf de start prioriteit is gegeven aan de energietransitie, circulaire economie en het financieren van innovatief snelgroeïende mkb (startups en scale-ups).

In deze brief geef ik een appreciatie op de voortgangsrapportage en ga ik nader in op de activiteiten en ontwikkelingen van Invest-NL in 2022.

Algemeen

Het jaar 2022 is het derde jaar van Invest-NL sinds de oprichting in januari 2020. Het is een jaar geweest met volop ontwikkelingen. Er is voor € 160

miljoen geïnvesteerd in 25 bedrijven en fondsen, het DeepTech fonds is van start gegaan en Invest-NL is tussentijds geëvalueerd.

In december 2022 is uw Kamer per brief geïnformeerd over de tussentijdse evaluatie (Kamerstuk 35 123, nr. 40). In het evaluatierapport is onderzocht hoe Invest-NL invulling heeft gegeven aan de taken uit de wet. Uit de evaluatie is gebleken dat Invest-NL van toegevoegde waarde is en binnen de randvoorwaarden en het mandaat functioneert zoals beoogd. Op het gebied van communicatie, positionering/profilering en strategie is ruimte voor verbetering.¹

Ik zie dat Invest-NL voortvarend werk maakt van het opvolgen van de aanbevelingen. In de strategie-herijking die in 2023 van start is gegaan, komen verbeteringen ten aanzien van de profilering, communicatie en strategie aan bod. Ook is Invest-NL in 2022 gestart met het beter vastleggen van data, bijvoorbeeld ten aanzien van de vastlegging waarom investeringsvragen niet in behandeling kunnen worden genomen of hoeveel tijd wordt besteed aan specifieke Business Development projecten.

Voor Invest-NL stond het afgelopen jaar in het teken van het voortzetten van de ingezette lijn op het gebied van de investerings- en ontwikkelactiviteiten.

i. Investeringsactiviteiten

Investeringen

Het doel van de investeringstak is om direct te investeren in bedrijven en indirect in fondsen daar waar de markt niet, of slechts gedeeltelijk in kan of wil voorzien. Dit zijn vaak ook ondernemingen die in beginsel moeilijker financieerbaar en complexer van aard zijn. Naast een goede business case zijn maatschappelijk rendement, impact en ESG belangrijke elementen waarnaar gekeken wordt bij een investering. Zo zijn er in 2022 investeringen gedaan in de circulaire bio-economie, circulaire plastics, flowbatterijen, een eiwitfabriek en investeringen in ambitieuze DeepTech startups. Bij al deze investeringen heeft Invest-NL een cruciale rol gespeeld in het rondkrijgen van de benodigde financiering voor deze bedrijven.

Invest-NL heeft circa € 2 miljard investeringskapitaal waarvan in 2022 voor € 160 miljoen aan investeringen is gerealiseerd. Het gecommiteerd investeringsvolume sinds 2020 komt hiermee uit op een totaal van € 617 miljoen. Het aantal investeringsaanvragen is met 6% toegenomen ten opzichte van het aantal in 2021. Invest-NL heeft 151 investeringsaanvragen ontvangen, waarvan 25 zijn goedgekeurd.

Van de 25 gecommiteerde investeringen zijn er 19 directe investeringen en 6 fondsinvesteringen. Hiervan is 60% gericht op een carbon neutrale en/of circulaire economie. Dit is hoger dan de voorgaande jaren en daarmee een positieve ontwikkeling. Zoals ik in mijn brief van 17 juni 2022 aangaf, blijft een verdere toename van het investeringsniveau op het gebied van de energietransitie een belangrijke uitdaging voor Invest-NL en heeft dit ook nadrukkelijk mijn aandacht.²

Invest-NL heeft het mandaat om zowel rechtstreeks te investeren in bedrijven en projecten als indirect via investeringsfondsen. Fondsinvesteringen zijn een integraal onderdeel van de strategie van Invest-NL en

¹ Kamerstuk 35 123, nr. 40.

² Kamerstuk 35 123, nr. 39.

kennen een aantal belangrijke voordelen. Sommige fondsen zijn gespecialiseerd in markten en technologieën waarin Invest-NL niet voldoende expertise in huis heeft. Deelname aan fondsen biedt ook toegang tot markten en bedrijven die mogelijk op een later moment aankloppen bij Invest-NL voor directe financiering. Daarnaast is het aanbod voor directe investeringen op het gebied van circulaire economie nog zeer beperkt. Tot slot heeft Nederland een beperkt aantal *venture capital* fondsen. Versterking van het aanbod leidt tot sterkere fondsen die in staat zijn ook grotere investeringen van opschalende innovatieve bedrijven te financieren.

Fondsinvesteringen kennen ook nadelen zoals het hebben van minder directe invloed. Hierom is de verhouding directe en indirecte investeringen verder aangescherpt en heeft Invest-NL zichzelf als doel gesteld uiteindelijk maximaal 30% van het initieel mandaat van € 1,7 miljard in fondsen te investeren. Per ultimo 2022 heeft Invest-NL 52 directe investeringen gedaan tegenover 13 indirecte investeringen.

Mobilisatie privaat kapitaal

In 2022 is er voor € 584 miljoen aan kapitaal gemobiliseerd door Invest-NL. In de eerste drie jaar sinds de oprichting van Invest-NL komt hiermee het totaal gemobiliseerd privaat kapitaal uit op ongeveer € 1,8 miljard. In deze periode heeft Invest-NL zelf ruim € 0,6 miljard van haar kapitaal gecommiteerd. Dat betekent dat elke geïnvesteerde euro door Invest-NL drie euro aan privaat kapitaal mobiliseert. Dit is een goed resultaat aangezien het van belang is dat Invest-NL in zijn werkzaamheden additioneel aan de markt opereert en daarbij bewerkstelligt dat andere private partijen (mee)investeren. Hiermee is Invest-NL complementair aan het bestaande aanbod op de markt.

Europa

Het *European Investment Fund* (EIF) is de belangrijkste Europese investeringspartner van Invest-NL. Samen met EIF heeft Invest-NL twee gedeelde fondsmandaten, namelijk het *Dutch Future Fund* (DFF) en het *Dutch Alternative Credit Instrument* (DACI). Het DFF-fondsmandaat met EIF is nagenoeg volledig gecommiteerd. In 2023 zal Invest-NL een besluit nemen over een eventueel vervolg en, zo ja, onder welke condities. DACI heeft als doel niet-bancaire financiers te voorzien van de nodige middelen om het meer reguliere mkb te bedienen. In 2022 zijn er twee nieuwe fondsinvesteringen goedgekeurd waarmee bijna de helft van het DACI mandaat is gecommiteerd. Momenteel loopt er een aanvraag om gebruik te mogen maken van het «Sustainability Garantie» instrument van EIF.

De Europese Commissie heeft aangegeven dat Invest-NL de InvestEU *pillar assessment* met goed gevolg heeft afgerond. Dit betekent dat Invest-NL nu gekwalificeerd is om garantieproducten te voeren onder het InvestEU programma. In het kader hiervan is Invest-NL momenteel in onderhandeling met de Europese Commissie over de ontwikkeling van een drietal garantieregelingen onder InvestEU gericht op Deep Tech, demonstratiefabrieken en duurzame energie.

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de kerncijfers over 2022. Een gedetailleerd overzicht van de portefeuille op transactieniveau is te vinden in de voortgangsrapportage van Invest-NL.

Tabel 1 – Kerncijfers Investeringsactiviteiten

	2022	2021	2020
<i>Aanvragen</i>	151	142	422
<i>Goedgekeurd</i>	27	24	13
<i>Gecommitteerd</i>	25	23	10
<i>Waarvan gericht op carbon-neutrale en/of circulaire economie</i>	15	11	2
<i>Totaal gecommitteerd investeringsvolume (cumulatief)</i>	€ 617 mln.	€ 457 mln.	€ 241 mln.
<i>Waarde uitgekeerde investeringsvolume (cumulatief)</i>	€ 220 mln.	€ 134 mln.	€ 28 mln.
<i>Totaal gemobiliseerd kapitaal</i>	€ 584 mln.	€ 1.121 mln.	€ 65 mln.
<i>Aangetrokken Europees kapitaal/garanties</i>	€ 106 mln.	€ 117 mln.	€ 176 mln.

In de Kamerbrief over startups en scale-ups³ die ik vorige maand met uw Kamer heb gedeeld, heb ik aangegeven een belangrijke rol voor Invest-NL te zien om het aanbod voor startup en scale-up financiering te vergroten. Ik heb Invest-NL gevraagd het voortouw te nemen in de gesprekken met pensioenfondsen om hen te mobiliseren meer te investeren in Nederlandse scale-ups. Ook zet ik in op een betere samenwerking tussen de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's), RVO en Invest-NL. In een eerder stadium hebben Invest-NL en de ROM's de ROM-range extender geïntroduceerd. Deze samenwerking stelt Invest-NL in staat om ROM's te ondersteunen bij vroegefasefinanciering, door mee te investeren en daardoor de slagkracht van de ROM's te vergroten en een pijplijn voor vervolginvesteringen in veelbelovende startups te creëren. Ook op andere terreinen zal de samenwerking intensiever worden, nu Invest-NL verder is ontwikkeld, evenals een aantal van de recent opgerichte ROM's.

ii. Ontwikkelingsactiviteiten

Invest-NL Business Development heeft als doel de investeringsbereidheid van financiers en investeerders te vergroten door knelpunten weg te nemen die groei en opschaling van bedrijven in de weg staan. De activiteiten van de ontwikkeltaak richten zich met name op de energietransitie, circulaire economie, het duurzaam toegankelijk houden van de zorgsector en Agrifood. De activiteiten van Invest-NL bestaan uit marktontwikkeling (onder andere marktonderzoeken en consortiavorming), het ontwikkelen van financieringsinstrumenten (productontwikkeling) en het begeleiden van bedrijven en projecten door ondersteuning te bieden in het oplossen van fundamentele knelpunten zodat ze beter kunnen groeien en opschalen (propositiebegeleiding).

In tabel 2 staat een overzicht van het aantal gerealiseerde ontwikkelactiviteiten met een uitsplitsing naar activiteiten die zijn gericht op een carbon-neutrale en/of een circulaire economie.

³ Kamerstukken 32 637 en 33 009, nr. 567.

Tabel 2 – Ontwikkelactiviteiten Business Development

	Gerealiseerd			Waarvan gericht op een carbon-neutrale en/of een circulaire economie			Werk in uitvoering per jaareinde	Waarvan gericht op een carbon-neutrale en/of een circulaire economie
	2022	2021	2020	2022	2021	2020	2022	2022
Productontwikkeling	2	3	4	2	2	1	15	7
Propositiebegeleiding	5	7	5	5	5	4	10	10
Marktontwikkeling	16	12	8	13	10	6	31	24

In 2022 zijn er 16 marktontwikkelingstrajecten voltooid, 2 financiële producten ontwikkeld en 5 proposities begeleid. Zie voor een gedetailleerd overzicht hiervoor tabel 3.

Via marktontwikkeling maakt Invest-NL markten inzichtelijker, waardoor de investeringsbereidheid voor financiers toeneemt. Voor innovatieve concepten en bedrijven is het vaak al genoeg informatie te ontsluiten en mitigerende acties te definiëren om daarmee risico's voor potentiële investeerders inzichtelijk te maken en/of weg te nemen. Een voorbeeld hiervan is het project *Coalition Circular Accounting*. Dit is een onderzoek naar de rol van accountants, toezichhouders en financiers in de transitie naar circulaire businessmodellen. Het onderzoek toont de belemmeringen die zij tegenkomen, welke accounting- en rapportageoplossingen deze belemmeringen kunnen overbruggen en welke rol zij kunnen spelen om de financierbaarheid van circulaire business modellen te vergroten.

Wanneer de marktontwikkelingactiviteit niet voldoende is, kan propositiebegeleiding worden ingezet. Een voorbeeld hiervan is het programma *Business Innovation Program Food 2022* voor het verder professionaliseren en ontwikkelen van een nieuw verdienmodel voor ondernemers in de Agrifoodsector. Dit programma is samen met de ROM's en private partijen opgezet. Ook is Invest-NL partner bij het *Fastlane 2022 Accelerator* programma om de groei van jonge ondernemingen in de agrifoodsector te versterken om zo financiers aan te trekken.

Mocht uit marktontwikkeling en propositiebegeleiding blijken dat er sprake is van een gebrek aan financiering in de markt (marktfalen), dan kan Invest-NL Business Development een (financieel) product ontwikkelen. Dit is gericht op het verbeteren van toegang tot financiering aangeboden door marktpartijen om het financieringslandschap aan te vullen om zo (buitenlandse) investeerders aan te trekken en eventuele fondsen en fondsstructuren te ontwikkelen in combinatie met (publieke) partners.

Er zijn in 2022 twee producten ontwikkeld. Via de modelovereenkomst *Cable Pooling* kunnen meerdere duurzame energieprojecten gebruik maken van dezelfde netaansluiting. Hierdoor ontstaat er capaciteitsverhoging van duurzame energie en een verbeterde netaansluiting wat leidt tot een toename in de toegang naar financiering. Verder is er een modelakte Zon op Land opgesteld. Dit is een gestandaardiseerde modelakte voor financiering van *solar-on-land* projecten (ten behoeve van versnelling van de investeringsbeslissing).

Naast de ontwikkelactiviteiten die ik heb genoemd, heeft Invest-NL ook een waardevolle bijdrage geleverd bij de propositie van groeifonds aanvragen via het Nationaal Groeifonds zoals bij Circulaire Plastics NL en SMART Photonics.

Tabel 3 – Afgeronde projecten Business Development ultimo 2022

Categorie	Project
Productontwikkeling	– Modelovereenkomst Cable Pooling Zon-Wind-Opslag – Modelakte Zon Op Land
Propositiebegeleiding	– FTR Outsource Demonstration for Biobased Chemistry – Relement – Fastlane 2022 – Business Innovation Program Food 2022 – Financing Power-2-X – Semperpower
Marktonwikkeling	– CoP CiSE – Sustainable Finance Lab – PD Coalition Circular Accounting – Final paper – PD PHA Marktonderzoek – Technologie Plastics Recycling – Chemical Recycling Scenarios – Circular by Design – FASCINATING – Fastlane 2021 – Business Innovation Program Food 2021 – Agifunder rapport – Common Components – warmtepomp – HealthKIC – PD Verduurzaming Onderwijsvastgoed – Verduurzaming Onderwijsvastgoed fase 2 – Real-time Interface – Financiering van de energietransitie

Impact

Invest-NL voert een impactbeleid waarbij alle investerings- en ontwikkelactiviteiten worden beoordeeld op welke impact ermee gerealiseerd kan worden. Impact maken is een vereiste om in aanmerking te komen voor financiering door Invest-NL of ondersteuning vanuit de ontwikkeltak. Om de impact van de financieringen te kunnen toewijzen, heeft Invest-NL zich aangesloten bij de principes van *Platform Carbon Accounting Financials* (PCAF). PCAF bevordert de transparantie en het bewustzijn over broeikasgasemissies.

Deze aanpak is sinds 2020 toegepast op de R&D en FTE impact van de portefeuille en sinds 2021 ook op vermeden CO₂ door investeringen. Sinds 2022 is deze ook toegepast op het materiaal gebruik van de portefeuille. De cijfers met betrekking tot impact zijn opgenomen in tabel 4. Hieruit blijkt dat ook op het gebied van impact Invest-NL vooruitgang heeft geboekt.

Tabel 4 – Kerncijfers impact

	2022	2021	2020
<i>R&D uitgaven van portfoliobedrijven</i>	€ 260 mln.	€ 160 mln.	€ 47 mln.
<i>R&D uitgaven van portfoliobedrijven, aan Invest-NL toe te schrijven</i>	€ 27 mln.	€ 20 mln.	€ 15 mln.
<i>Fte's werkzaam bij portfoliobedrijven</i>	5.260	3.091	404
<i>Fte's werkzaam bij portfoliobedrijven – aan Invest-NL toe te schrijven</i>	367	253	123
<i>Vermeden CO₂ door portfoliobedrijven (in ton)¹</i>	73.318	50.587	
<i>Vermeden CO₂ door portfoliobedrijven – aan Invest-NL toe te schrijven¹</i>	3.888	1.747	
<i>Vermeden gebruik Plastics (in tonnen gebruikt materiaal)²</i>	2.314	1.955	
<i>Vermeden gebruik Plastics – aan Invest-NL toe te schrijven²</i>	514	432	
<i>Vermeden gebruik Biogenen (in tonnen gebruikt materiaal)²</i>	16.828	6.766	
<i>Vermeden gebruik Biogenen – aan Invest-NL toe te schrijven²</i>	5.296	3.017	
<i>Vermeden gebruik Metaal (in tonnen gebruikt materiaal)²</i>	120	400	
<i>Vermeden gebruik Metaal – aan Invest-NL toe te schrijven²</i>	12	3	

	2022	2021	2020
<i>Vermeden gebruik Kritische materialen (in tonnen gebruikt materiaal)²</i>	24		
<i>Vermeden gebruik Kritische materialen – aan Invest-NL toe te schrijven²</i>	2		

¹ gestart met rapporteren per 2021

² gestart met rapporteren per 2022

Slot

In 2022 is het aantal investeringen toegenomen en zijn er goede resultaten behaald om de investeringsbereidheid van financiers te vergroten via de Business Development activiteiten marktontwikkeling, propositiebegeleiding en productontwikkeling. Ik merk dat de rol die Invest-NL inneemt steviger en omvangrijker wordt in het financieringslandschap en dat de instelling impact maakt in de vorm van bijvoorbeeld hogere R&D uitgaven wat op de lange termijn ten goede komt aan ons duurzaam verdienvermogen. Ik zie graag dat Invest-NL deze lijn doorzet en bedrijven en projecten financiert en begeleidt die zonder de investering van Invest-NL niet aan financiering waren gekomen. Betere toegang tot financiering blijft één van mijn aandachtsgebieden in de komende tijd.

Daarnaast blijf ik ook actief kijken naar de mogelijke samenwerkingen tussen Invest-NL en private financiers, pensioenfondsen, ROM's en andere relevante stakeholders om synergievoordelen en efficiënte te behalen daar waar mogelijk is, institutionele beleggers te mobiliseren en het start- en scale-uplandschap steviger neer te zetten. Ook de samenwerking met publieke fondsen als Nationaal Groeifonds en Klimaatfonds, onder andere op het gebied van blended finance, hoort daarbij. Tijdens het debat in de Eerste Kamer op 4 april jl. heb ik aangekondigd de Kamers per brief hierover nader te informeren.⁴ Ook de transitie naar een betaalbare en duurzame zorg, een hoogwaardig financierings- en innovatieklimaat voor hoogtechnologische start- en scale-ups op het gebied van onder andere DeepTech vraagt om een intensieve samenwerking tussen bedrijven, investeerders en overheden.

Ik heb er vertrouwen in dat Invest-NL hier een nuttige en belangrijke rol in kan spelen.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens

⁴ Kamerstuk 31 865, nr. 25, item 3.